

Motion till riksdagen

1988/89:U528

av Per Gahrton m.fl. (mp)

En parlamentarisk utredning om utrikespolitiken

Utrikesminister Sten Anderssons öppna stöd för det palestinska folkets rättigheter är värt allt beröm. Samtidigt är det ett bevis på att "en fluga gör ingen sommar".

Har Olof Palme varit död i hundra år?

Det verkar länge sedan svenska regeringsmedlemmar gick i demonstrationståg mot en supermakt eller kallade en annans hantlangare för "diktaturens kreatur".

Det känns som årtionden sedan Sverige självklart räknades som alla små folks och nationers vän. Det förefaller som sekler sedan Sverige betraktades som en icke-officiell medlem av de alliansfria staternas gruppering. Och ändå är det bara tre år sedan!

Olof Palmes stöd för de små folken må inte alltid ha varit så konsekvent. Men det uppfattades så av de små folken. Olof Palmes medansvar för vapenskandaler och annat som har skamfilat Sveriges rykte må ha varit inte så litet. Men det stod i så fall inte klart för dem som föll för svenska vapen. Kanske hade inte heller Olof Palme en genomtänkt utrikespolitisk filosofi. Men det kändes så för de flesta.

Bokhålleri i stället för global solidaritet

Kanske är förklaringen till den erbarmliga kvaliteten hos de 65 rader som under rubriken "Utrikespolitik m.m." i prop. 100, bil. 5m, skall föreställa en sammanfattning av svensk utrikespolitisk filosofi helt enkelt att socialdemokratins nuvarande ledare funnit att det fanns en dubbelhet i företrädarens uppträdande; tyvärr har Ingvar Carlsson i så fall, i det i och för sig hedervärda syftet att tala med enkel tunga, valt att kapa bort den solidariska, den visionära, den globalt ansvariga delen, den del som ville något med Sveriges unika position inte bara för vår egen del utan för världen, som ansåg att Sverige – utan att förhåva sig – ändå med sin historiska, sociala och ekonomiska bakgrund har ett speciellt ansvar för den globala freden och friheten för alla folk.

Kvar har blivit bokhålleri. Förvisso finns i det bokhålleriet poster för internationellt utvecklingssamarbete. Förvisso finns i regeringen Carlssons bokhålleri också tio sidor om nedrustningsarbete.

Men framförallt handlar det om "Utrikeshandel och exportfrämjande". Det var tydligen inte handelsdepartementet som slukades av UD häromåret,

utan tvärtom. Det kan sägas att Bilaga 5 till budgetpropositionen inte är rätt plats för de större utrikespolitiska greppen. Men varför 1,5 sidor om utrikespolitik när utrikeshandel ägnas trettio? Vi tror inte det spelar någon roll om orden blir fler i utrikesdebatten. Här framgår med definitiv tydlighet det som så länge anats: svensk utrikespolitik har från att delvis vara en internationell solidaritetspolitik, ofta i konflikt med stormakter, förvandlats till att bli främst en exportfrämjningsverksamhet (med vissa givna garneringar).

- Var står Sverige i dag i förhållande till stormakter? Faktum är att socialdemokraterna i riksdagen i höstas röstade mot klara protester mot franska kärnvapenprov i Stilla Havet! Det anfördes i riksdagen att Ingvar Carlsson bakom lyckta dörrar skulle hummat något till Mitterand, dock inte "protesterat". Faktum är att socialdemokraterna i riksdagen i höstas röstade mot enkla krav på att supermakterna skall avkrävas garantier för att inte deras fartyg har kärnvapen ombord.
- Var står Sverige i dag i förhållande till små stater och folk? Faktum är att socialdemokrater i riksdagen har gått emot krav på tydliga uttalanden till förmån för självbestämmande för Eritrea och Estland; man har slutat protestera mot folkmordet på östra Timor, i stället säljer man vapen till mördarna.
- Vad är det för sorts fredsordning Sverige tänker sig? Faktum är att nedrustningskonferensandet ägnas många utlandsresor, men det är vapenexporten som syns i omvärlden.
- Vad är det för sorts fredsfrämjande system Sverige tänker sig? Man hyllar den omkomne Namibiamedlaren Bernt Carlsson, men beviljar exportföretag dispens från Sydafrikabojkotten.
- Vad för sorts mänskliga rättigheter är det Sverige vill främja? Faktum är att i Sverige sitter kurder i kommunarrest utan dom och rannsakan.

Sverige – på Kissingers sida?

- Och – på längre sikt kanske ändå viktigast – vilken sorts världssystem vill Sverige främja? Ett miljömål har tillagts ulandsbiståndet. Samtidigt är EG-anslutning det helt överordnade målet, eurocentrismen genomsyrar hela propositionen. Och supermakterna behandlas med underdånig respekt. Ansluter sig Sverige till den ofta hyllade gästen Kissingers machiavellistiska stormaktsfilosofi – som går ut på att världen mår bäst av att vara uppdelad mellan ett fåtal supermakter som i "sund" konkurrens driver "tillväxt och utveckling" framåt? Hur skall det då gå för alla de små folken?

De gröna: Sverige har globalt ansvar

Den gröna filosofin är en helt annan än den som framskymtar på de torftiga 65 raderna i propositionen. Vi anser att Sverige har ett globalt – inte bara europeiskt – ansvar. Vi anser att Sverige har ansvar för alla små folks säkerhet – inte bara för vår egen. Vi anser att Sverige skall motarbeta supermakter och supermaktsbildningar och stödja alla små folks rätt till självbestämmande. Vi anser att det är de största staterna som är mest krigshotande och de små folken som har störst möjlighet att bibehålla fred; undantag finns givetvis, men de konflikter som inträffar mellan stormakter blir alltid mycket värre än de som sker mellan de små. Dessutom är de som sker mellan de små ofta orsakade eller provocerade eller underblåsta av de stora (t.ex. Mellanöstern). Vi anser att avståndet mellan beslutsfattare och verklighet i stora stater ökar riskerna för hänsynslöshet mot miljön, medan de små folken ofta har en stark känsla för sin hembygd. Vem är det som bryter uranet? Vem är det som hugger ner regnskogarna? Inte är det lokalbefolkningarna.

Stormakter eller småfolk?

Vi lever i en tid då dominerande makteliter talar som om en storlekstillväxt på global nivå är såväl önskvärd som oundviklig. EG är ett extremt exempel på detta. En del talar om en kommande världsregering och världsarmé som lösningen på världsproblemen.

Vi ser det tvärtom. Ett världssystem är ohållbart, inte ens regionala stormakter kan fungera i längden. Historien är full av försök och sedan romarrikets dagar blir imperiernas livslängd allt kortare. Det finns nämligen en mottrend som i dag blir allt starkare: de små folkens vilja att bestämma över sig själva. De flesta nu pågående konflikter handlar just om detta, hur mindre folk försöker befria sig från regionala eller globala stormakters herravälde. Det handlar om två helt motstridiga världstendenser: Antingen stormaktsfilosofin, som går hand i hand med handelskrig, militära krig, förtryck, miljöförstöring, resursslöseri. Eller småfolksfilosofin som går hand i hand med fred, frihet, varsamhet med miljön, resurssnålhet.

Ser Sverige positivt på utvecklingen i Sovjet bara för att det är en kommunistdiktatur som rämnar – eller också för att det är ett supermaktssystem som håller på att upplösas till en serie småstater och regioner? Skulle Sverige vilja att också USA upphörde att agera som supermakt i omvärlden?

Anser Sverige att alla folk har rätt till självbestämmande på den nivå de väljer? Står Sverige på de små folkens sida mot de större staterna? Ser den svenska regeringen sitt land som något annat än ett AB Sverige vars främsta uppgift är att prångla ut resurskrävande varor?

Vad har den svenska regeringen för syn på Sveriges roll och uppgift i det globala systemet? Om detta får man inget veta i propositionen.

De gröna har en klar filosofi. Regeringen har det inte. Samtidigt vore det en fördel med stor enighet kring en aktiv svensk solidaritetspolitik. Därför är det rimliga förfaringsättet att regeringen tillkallar en parlamentarisk kommitté för utarbetande av övergripande svensk utrikespolitisk filosofi.

Hemställan

Mot. 1988/89
U528

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs
att riksdagen av regeringen begär tillsättande av en parlamentarisk
kommitté för utarbetande av övergripande riktlinjer för en aktiv
svensk global ansvarspolitik.

Stockholm den 24 januari 1989

Per Gahrton (mp)

Ragnhild Pohanka (mp)

Lars Norberg (mp)

Elisabet Franzén (mp)

Anna Horn av Rantzien (mp)

Marianne Samuelsson (mp)

Hans Leghammar (mp)

Kaj Nilsson (mp)

Eva Goës (mp)

Inger Schörling (mp)

Kent Lundgren (mp)

Roy Ottosson (mp)

Paul Ciszuk (mp)

My Gillberg (mp)